

УДК 327.82

Гринчук М. С.,
магістр, Інститут міжнародних відносин КНУ
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
maryna_grynychuk@yahoo.com

ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ США

Розглядаються основні аспекти розвитку та функціонування цифрової дипломатії США як складової публічної дипломатії, що сформувалась в процесі стрімкого розвитку Інтернет-технологій. Особлива роль приділяється використанню новітніх інформаційно-комунікативних технологій державними структурами США. Окрім цього, проаналізовані основні правові документи даної тематики. Основною метою роботи є аналіз і узагальнення досвіду цифрової дипломатії США, виокремлення її ролі та інструментарію, вивчення взаємозалежності впливу цифрової дипломатії США на провадження політичної діяльності. Визначено, що цифрова дипломатія слугує чинником налагодження політичної комунікації, отримання переваги в політичній та інших сферах, та є інструментом стримування та контролю інформаційних потоків. Для досягнення поставленої мети під час дослідження було застосовано ряд наукових теоретичних та практичних методів: метод аналізу, метод синтезу, логічний метод, метод порівняння.

Ключові слова: публічна дипломатія, цифрова дипломатія, інформаційно-комунікативні технології, зовнішньополітична діяльність, інтернет-комунікації, США.

У період стрімкого розвитку глобалізаційних процесів, дипломатія зазнає значних трансформаційних впливів. Новітні інформаційно-комунікативні технології надають державам небувалі раніше можливості в рамках міжнародного співробітництва. Цифрова дипломатія, будучи складовою публічної, має значно ширший арсенал компетенцій за рахунок стрімкого технологічного розвитку. Необхідність існування зворотного зв'язку між дипломатичними відомствами і населенням і важлива роль соціальних медіа у формуванні громадської думки висувають певні вимоги до того, як подається інформація на офіційних сторінках дипломатичних служб в соціальних мережах, та як організується загальна робота дипломатичних структур в мережі.

Метою статті є дослідження особливостей цифрової дипломатії США. Завдання – визначити вплив цифрової дипломатії США на зовнішньополітичну діяльність.

Теоретична база тематики цифрової дипломатії представлена роботами таких зарубіжних та вітчизняних авторів, як У. Дизард, Н. Кулл, Ф. Хансон, А. Долинський, Л. Цветкова, Л. Пермякова, А. Кубишкін та інших.

Американський вчений У. Дизард розглядає цифрову дипломатію в якості зовнішньополітичної діяльності американського уряду в інтернет-просторі [1, с. 215]. Н. Кулл в своїх дослідженнях поділяє зовнішньополітичну діяльність США в Інтернеті на «публічну дипломатію 1.0» та «публічну дипломатію 2.0», виходячи з використовуваних при її реалізації технологій (Web 1.0 та Web 2.0) [2, с. 123–139].

Характерною особливістю поширених в 90-х рр. ХХ ст. технологій Web 1.0 була відсутність інтерактивності. Користувачі інтернет-сайтів того часу могли лише переглядати інформацію, що на них завантажена, не маючи можливості висловити своє ставлення до змісту контенту.

Вивченню даного феномену з дещо іншого вектору сприяв прийнятий в Держдепартаменті США документ «Стратегічний план розвитку інформаційних технологій в 2011–2013 роках: цифрова дипломатія», де цифрова дипломатія розглядалась з точки зору застосування соціальних мереж в дипломатичній практиці [3].

Цифрова дипломатія США є інструментом здійснення публічної дипломатичної місії держави, має на меті

підтримку досягнень зовнішньополітичних цілей, зміцнення національних інтересів та здійснення заходів захисту національної безпеки шляхом інформування та впливу на широку світову громадськість, розширенням та зміцненням зв'язків між населенням, урядом США та рештою світу.

Як форма публічної дипломатії, цифрова дипломатія є механізмом впливу на зарубіжну аудиторію за допомогою певних методів, таких як: розміщення аудіовізуального контенту в мережі Інтернет, поширення у відкритому доступі літератури в цифровому форматі, моніторинг дискусій в блогосфері, розсилка інформації через мобільні телефони, а також створення персоніфікованих сторінок урядовців в соціальних мережах.

Перша робоча група з цифрової дипломатії була сформована в 2002 році в Держдепартаменті США. За короткий час було досягнуто стрімкого розвитку в цьому напрямку. Наразі більш ніж 2,6 млн. осіб є послідовниками Держдепартаменту в мережі Інтернет на 301 офіційних Твіттер-сторінках, що ведуться на 11 мовах. Кількість послідовників на Фейсбуці – 15,5 млн. осіб на 408 сторінках в мережі. Дискусії та обговорення з мільйонами читачів ведуться щоденно на різноманітних платформах в соціальних мережах. Об'єднуючи разом всі платформи, можна зробити висновок, що щоденно до обговорення залучається близько 20 млн. осіб [4].

Основні положення цифрової дипломатії США відображені в документі Держдепартаменту США «Державність 21 сторіччя». Згідно документу, стрімкий розвиток інформаційних технологій і значне зростання користувачів Інтернету в країнах, що розвиваються вимагають від США зміни методів зовнішньої політики і її переорієнтації на можливості сучасних інформаційно-комунікативних технологій. Узагальнивши положення, можна дійти висновку, що всі проекти цифрової дипломатії США поділяються на дві категорії, що характеризуються основними функціями задля їх використання: як інструмент підвищення ефективності та канал зовнішньополітичного впливу.

Основні компоненти першої категорії представлені такими сервісами, як «Цивільне суспільство 2.0», що має на меті побудову технічної спроможності шляхом використання новітніх технологій. Сервіс створює платформу для взаємодії між різноманітними організаціями та спеціалістами, що володіють достатніми знаннями та досвідом в сфері інформаційних технологій задля підвищення цифрової грамотності, покращення інформаційної та комунікативної мережі недержавних організацій, та зміцнити потенціал рушійної сили громадськості. Технологічна складова являється каталізатором розвитку соціальних груп та суспільства в цілому. Для побудови стійкої та тривалої системи на постійній основі організуються тренінги для цілеспрямованої роботи з представниками недержавних організацій з метою розробки стратегії вирішення існуючих проблем за допомогою інформаційно-комунікативних технологій. Вже було організовано 17 так званих «TechCamp», що об'єднали 1,130 організацій з 81 країн світу.

Окрім цього, функцію підвищення ефективності зовнішньополітичної діяльності США відіграють такі сервіси, основною задачею яких є зміцнення ефективності та потенціалу всередині політичної системи США, та

які спрямовані на підвищення ефективності діяльності Держдепартаменту, функцією яких є здебільшого інформованість і мобільність персоналу, поліпшення взаємодії між підрозділами.

Одним з таких сервісів є соціальна мережа «Corridor», що орієнтована на користування нею співробітниками Департаменту зовнішньої політики та представниками інших владних структур США, надає можливість публікувати звіти про професійні досягнення, розширювати базу професійних контактів, ознайомлюватись з досвідом діяльності колег з інших країн, формувати групи та обговорення професійних тематик.

Блог DipNote був заснований Держдепартаментом США у 2007 році з метою залучення до глобальної дискусії іноземців. Платформа сприяє обговоренню США та публічної дипломатії. Частиною філософії даного порталу є цілеспрямований збір позитивних та негативних відгуків учасників дискусій, та подальший їх аналіз з метою оцінювання ставлення до США іноземної публіки. В 2009 році платформа була реформована після прийняття документу Держдепартаменту США «Державність 21 сторіччя». У зв'язку з цим, збільшились можливості платформи та рівень залучення її співробітників, однією з основних цілей стало інформування громадськості про переміщення, промови та діяльність президента, співробітників Держдепартаменту та дипломатів. Також значна увага стала приділятися перекладу на різні мови та узагальненню промов президента та ключових політиків, та їх розповсюдження за допомогою Твіттеру та інших соціальних мереж.

Внутрішній блог The Sounding Board слугує платформою для співробітників Держдепартаменту для обговорення та впровадження інновацій в дипломатичну практику з можливістю отримати цільове фінансування.

Не менший вклад в розвиток внутрішньої обізнаності вносить онлайн енциклопедія «Diplopedia», внутрішня інформаційна платформа Держдепартаменту США. Так само, як люди публікують та редагують статті в Вікіпедії, співробітники Держдепартаменту використовують Diplopedia для створення широкої, інформативної та корисної бази для обміну знаннями та досвідом щодо програм та діяльності в рамках Департаменту, а також висвітлення міжнародних питань.

Пошуковий сервіс Держдепартаменту «SearchState» дозволяє співробітникам оперативного знаходити релевантну інформацію з внутрішньої бази.

Окрім цього, існують також спеціальні програми по залученню молодих спеціалістів та досвідчених професіоналів в дистанційному режимі, такі як Програма віртуальних студентських стажувань (Virtual Student Foreign Service). Дана програма є ініціативою Держдепартаменту в рамках програми по технологічному залученню до державної служби ініціативної та активної молоді з метою винайдення нових форм функціонування дипломатичної системи. Студенти отримують можливість пройти дев'ятимісячне віртуальне стажування в офісах Держдепартаменту США, не виходячи з університету.

Додатково функціонує програма віртуальних співробітників (Virtual Fellows Program), що дозволяє Держдепартаменту отримувати переваги від професійного залучення компетентних консультантів та науковців в різноманітних проектах як в США так і в місцях

закордоном. Працюючи в офлайн-режимі, віртуальні співробітники тісно співпрацюють з Держдепартаментом [5].

Іншою функціональною спрямованістю цифрової дипломатії США можна вважати зовнішньополітичний вплив. США були однією з перших країн, які усвідомили важливість новітніх інформаційно-комунікативних технологій для просування власних інтересів закордоном. Так, в 1994 р радіостанція «Голос Америки» запустила власний сайт, де транслювалися аудіозаписи програм на 15 іноземних мовах, та були доступними для завантаження всіма охочими. Роком пізніше Інформаційне агентство США також створило офіційну сторінку в Інтернеті, зміст якої був направлений на роз'яснення зовнішньої політики американського уряду, осмислення глобальних проблем світової політики, оцінку економічних змін у світі, та ознайомлення зі специфікою американського суспільства.

Цифрова пропаганда в рамках даної проблематики обумовлена створенням та постійним оновленням мережі сайтів і офіційних акаунтів в популярних соціальних мережах (Twitter, Facebook, YouTube, Flickr, Instagram, Tumblr, Pinterest, Google). Особливої уваги заслуговують віртуальні місії в країнах, де в США відсутнє офіційне представництво (Іран, Сомалі), що представляють собою веб-сторінки з відповідною дипломатичною інформацією.

Неодноразово можливості цифрової дипломатії використовувались для боротьби та запобігання міжнародним конфліктам. Саме з цією метою в 2006 році була створена Команда по цифровій пропаганді (Digital Outreach Team) з метою протидії ідеології тероризму в арабському сегменті Інтернету, що складалась з 20 аналітиків, 10 з яких вільно володіли арабською мовою, 5 – урду, 2 – сомалійською мовою. Команда спеціалістів застосовувала широкі спектр інформаційних технологій, працюючи одночасно на різних платформах, соціальних мережах та блогах, та завантажуючи аудіо-візуальні матеріали. З моменту свого створення, команда провела вже понад 17 тисяч операцій в мережі та продовжує функціонувати в окремих проектах, наприклад, в інформаційній кампанії Аль-Каїди (2011) та Пакистану (2012) [6].

З метою розширення спроможності провадити ефективну цифрову діяльність за рамки державних інституцій, Держдепартамент ініціював об'єднання інтернет-активістів шляхом проведення спільної конференції у Нью-Йорку у 2008 році. Як результат, була створена організація «Союз Молодіжного Руху» (Alliance for youth Movement), яка з 2011 носить назву «Movements», з метою формування мережі відданих активістів для зміни соціально політичної ситуації країн світу за допомогою новітніх технологій. Дана платформа об'єднує лідерів в сфері цифрової дипломатії, представників засобів масової інформації та недержавних організацій. Кожен має можливість приєднатися до спільноти за допомогою сайту, а також знайти однодумців у своєму регіоні. Крім цього, будь-який користувач може скликати конференцію, організувати зустріч протестуючої молоді на місцевому рівні, опублікувати на сайті розповіді про те, як цифрові технології сприяють соціальним і політичним змінам в конкретній країні, а також зарекомендувати себе в якості учасника в щорічних самітах лідерів протестних рухів [7].

Шляхом створення глобального громадянського суспільства і системи управління, цифрова дипломатія

відкриває нові можливості для розвитку і вирішення сучасних глобальних проблем, вирішувати які поодиночі надзвичайно складно.

Інформаційна перевага стає одним з найважливіших елементів успішної діяльності на міжнародній арені, і американські дипломатичні структури вміло користуються цією перевагою. Безумовне лідерство в області інформаційних технологій дає можливість США посилювати політичну, економічну, фінансову, технічну перевагу, контролювати міжнародні інформаційні потоки і налагоджувати міжнародну політичну комунікацію. Безумовно, цифрова дипломатія не здатна виступати самостійним регулюючим зовнішньополітичним інструментом, але її технології здатні значно розширити спектр та масштаби впливу.

В процесі подальшого напрямку, вважаю перспективним дослідження за наступними напрямками: 1) трансформація політики США як результат еволюції засобів масової інформації, та 2) інформаційна політика Китаю.

Список використаних джерел

1. Dizard W. Digital Diplomacy: U.S. Foreign Policy in the Information Age / W. Dizard. – Westport, CT: Praeger Publ., 2001. – 215 p.
2. Cull N. J. The Long Road to Public Diplomacy 2.0: The Internet in US Public diplomacy. International Studies Review, 2013. – no.15. – P.123–139.
3. IT Strategic Plan: Fiscal Years 2011–2013 – Digital Diplomacy [Electronic resource] // Bureau of information resource management – 2010. – Access mode: <http://www.state.gov/m/irm/rls/148572.htm>.
4. 21st Century Statecraft [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.state.gov/statecraft/overview/>.
5. Major Programs of IRM's Office of eDiplomacy [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.state.gov/m/irm/ediplomacy/c23840.htm>.
6. Digital Outreach Team (DOT) [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.counterextremism.org/resources/details/id/410/digital-outreach-team-dot>.
7. Краудсорсинг боротьби за права людини // Kraudsorsyng borotby za prava ludyny [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.movements.org/uk/movements/about-movements/about-movements/>.

Grinchuk M. S., Institute of International Relations of Kiev University Shevchenko (Ukraine, Kyiv), maryna_grynchuk@yahoo.com

Digital diplomacy USA

The main aspects of the development and functioning of digital diplomacy as part of US public diplomacy are reviewed, which was formed in the process of rapid development of Internet technology. A special role is given to the use of new information and communication technologies by US government agencies. In addition, key legal documents on this subject are analyzed. The main purpose is to analyze and summarize the experience of digital diplomacy the United States, distinguish its role and tools, study the interdependence and influence of digital diplomacy on provision of political activity by United States. It was found that digital diplomacy serves as the adjustment factor of political communication, allows receiving benefits in political and other spheres, and is an instrument of containment and control of information flows. To achieve this goal, a number of scientific theories and methods were used: the method of analysis, method of synthesis, logical method, and comparison.

Keywords: public diplomacy, digital diplomacy, information and communication technologies, foreign policy, Internet communications, US.

Grinchuk M. S., магистр, Інститут міжнародних отношений КНУ ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), maryna_grynchuk@yahoo.com

Цифровая дипломатия США

Рассматриваются основные аспекты развития и функционирования цифровой дипломатии США как составляющей публичной дипломатии, которая сформировалась в процессе стремительного развития Интернет-технологий. Особая роль отводится использованию новейших информационно-коммуникационных технологий государственными структурами США. Помимо этого, проанализированы основные правовые документы по данной тематике. Основной целью работы является анализ и обобщение опыта цифровой дипломатии США, выделение ее роли и инструментария, изучение взаимозависимости и влияния цифровой дипломатии США на осуществление

политической деятельности. Определено, что цифровая дипломатия служит фактором налаживания политической коммуникации, получения преимуществ в политической и других сферах, и является инструментом сдерживания и контроля информационных потоков. Для достижения поставленной цели в ходе исследования были применены ряд научных теоретических и практических методов: метод анализа, метод синтеза, логический метод, метод сравнения.

Ключевые слова: публичная дипломатия, цифровая дипломатия, информационно-коммуникативные технологии, внешнеполитическая деятельность, интернет-коммуникации, США.

* * *

УДК 323.276(73+470+560)

Вонсович О. С.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, ПрАТ «Українсько-Польський вищий навчальний заклад «Центрально-Європейський університет» (Україна, Київ), sefinrof@ipnet.ua

СПРОБА ВОЄННОГО ПЕРЕВОРОТУ В ТУРЕЧЧИНІ: РОЛЬ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Метою даної статті є дослідження і визначення ролі Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки в спробі воєнного перевороту в Туреччині. Під час написання статті, автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція. Основні одержані висновки полягають в наступному: спроба воєнного перевороту в Туреччині виявилась провальною, але ознаменувала собою практичний вимір протиріч між воєнною елітою та чинною цивільною владою. Це стало підтвердженням наявності в країні ряду серйозних політичних, економічних та безпекових протиріч, які вона повинна вирішувати самостійно. Туреччина залишилась сам на сам із своїми проблемами без зовнішньої допомоги і практичної підтримки. Роль Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки виявилась маргінальною, без активних дій, які передбачені різного роду угодами про співробітництво в різних сферах, в тому числі і безпековій та воєнній. В перспективі, в разі перегляду Туреччиною формату відносин із Росією та Сполученими Штатами, може мати місце можливість переходу від «слів» до «справи».

Ключові слова: воєнний переворот, Туреччина, безпека, Російська Федерація, допомога, Сполучені Штати Америки.

Основною проблемою, яку досліджує автор в даній статті, – є дослідження ролі Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки в контексті спроби воєнного перевороту в Туреччині. Такими, які раніше не були достатнім чином обґрунтовані, видаються наступні аспекти: причини та наслідки спроби воєнного перевороту, специфіка поведінки Росії та США, офіційні позиції двох країн, визначення ролі Росії та США в даній події.

У статті автором були використані, переважним чином, матеріали вітчизняних ЗМІ, за допомогою яких автору вдалось подати розгорнуту характеристику перебігу спроби воєнного перевороту, а також дослідити важливі питання означеної проблематики. Також були використані офіційні матеріали Адміністрації Президента Російської Федерації та Білого дому (США). Вони дозволили автору визначити офіційну позицію цих двох країн.

Метою даної статті – є дослідження і визначення ролі Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки в спробі воєнного перевороту в Туреччині.

Спроба воєнного перевороту в Туреччині, яка мала місце в ніч з 15 на 16 липня 2016 р., негативним чином позначилась не тільки на європейській, але і на міжнародній безпеці. Нове джерело нестабільності стало імпульсом для вжиття відповідних заходів по зміцненню безпекового клімату. Для більш детального розуміння сутності даної події, автор пропонує розглянути її перебіг в загальному контексті.

Передумовою перевороту стало дуже важке внутрішньополітичне становище, в якому опинилась